

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iohannis de trithenem abbatis spanhemensis ordinis
sancti benedicti de obseruantia burßfeldensi. liber
lugubris. de statu et ruina monastici ordinis**

Trithemius, Johannes

[Mainz], [nach 11.IV. 1493]

Que[m]admodu[m] his dime[n]brationibus monachor[um] apostas tantium
obuiandum sit. Cap[itulum] v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31359

quod mereatur ipse consideret. Longo iam satis sermone in transgressores ordinis nostri usi sumus: ad ea que restant nunc veniamus.

Quemadmodum his dimembrationibus monachorum apostas tantum obuiandum sit.

Cap. v.

Uamque et animus et ipsa necessitas contra destructores ordinis nostri copiam offerat inueniendi: tamen cum presentes non sint: que exhortationibus ad penitentiam reuocentur: satis in eos dictum existimo. Insensati sunt enim quicumque ordinis sui honorem tam nefarie opprimunt: quibus non verbis tantum, sed operibus censeo resistendum. Nam qui deum non timent: nostris exhortationibus minime acquiescent. *Eya nunc reuerendissimi patres, que ad decorem ordinis nostri capitulariter conuenistis: que pro instauratione eius laboratis: ad mentem reducite pristinum illius statum, et in quantum sit deuolutus calamitatem hoc tempore considerate. Ecce de manibus sancti benedicti cenobia rapiuntur: ordo noster ab inimicis dei in circuitu destruitur: ad seculum monachi reuertuntur: religionem nostram lacerant impij: bonis nostris donantur alieni.*

Quid loquar de bellis intestinis: que referam de malis ciuilibus? Dirum non est (patres attendite) si foris confundimur: que a nostris incus laceramur. Abbates nostri contra disciplinam calcitrant: unitatem ordinis lacerant: statuta capitulorum negligunt: visitationes spernunt: censuras vestras (o patres) contemnunt. Hos nisi quanto citius ad obseruantiam regulari studeatis reducere: non diu sub ordine poteritis retinere. Quid ergo dissimulatis? Quousque dormitis? Quando euigilabitis? Quando pro hereditate sancti benedicti pugnabitis? O patres patres armate uos zelo dei, ordinis et discipline quia tempus est: pugnate pro legitimis vestris: iura sanctitatis defendite: contra translationes ordinis uiriliter stete. Ecce iam ab ordine nostro in sola puincia maguntina sex monasteria nostris temporibus translata

ordinis

sunt: et nisi aliter vigilemus graviora damna indices pa-
 tiemur. Sic nobis dissimulatis (ne dicam torpentibus) ordo paulatim minuitur: quousque tandem ex toto dissipet
 Cur tantis periculis non obviamus? An periculis cen-
 teris: nos de securitate sapienter confidimus? Nonne vera-
 citer dixit poeta. *Tua res agitur paries cum proximus ar-
 det*. Illis heri: nobis simile cras imminet periculum.
 Unusquisque vestrum (non dubito) monasterium suum diligit:
 et nullatenus consentiret ab ordine illud transferri: adeo ut
 non solum presentem sed etiam futuram eius felicitatem in annos
 eternos cupiat dilatari. Quare ergo non defenditis commu-
 niter: quod singulariter timetis amittere? Vereor patres
 ne in hac dissimulatione pessima: nostra tenacitas arguatur.
 Diligimus numerum: et amittimus cenobium. Verumus
 paucas expensas: et perdimus latas mansiones. Pecuniam
 modicam non volumus exponere: et abundantissima cen-
 nobia patimur ab ordine ad externos transire. Utilitati
 communi privata commoda proponimus: et honorem ordinis
 conservare non curamus. Multa dicimus. multa pro vili
 defensione ordinis concludimus: sed exponere denarios
 omnes formidamus. O zelus debilis: quem tenacitas in-
 utilem facit. Si pecuniam pro fratribus nostris non tribuimus:
 quando vitam exponemus? Si pro conservatione ordinis
 expensas pauculas non conferimus: quando corpora tri-
 buemus? Qui in modico tenax est: quando liberalis in
 magno erit? Ad vos nunc loquar patres: qui ordini sub-
 venire in tantis periculis constituto dissimulatis. Beau-
 tus benedictus ex pauperibus vos divites fecit: iam a vo-
 bis elemosinam petit. et (proh pudor) non accipit. Ecce quibus
 multi reperiuntur e nobis (quod veniam dixerim) qui substā-
 tiam levibus partiuntur personis: auri bus. canibusque consu-
 uia parant: parentes et cognatos suos de bonis mona-
 sterij ditant: reliqua in vanis voluptuosisque commessa
 nonibus dilapidant. Pauci sunt qui desolationem ordi-
 nis nostri dolent: pauciores de remedio cogitant: pau-
 cissimi auxilia submittrant. Siccine ordo sacer benedicti

Horatius

dissimulatio

*monasterium abbas
fz.*

l. argom. a minor

ratio mibz

D q

Exemplo alio-
in heretate

S. Bernardi
ordinis sig-
nificat. 44.
2.
3.

Zelus
et constantia
Orni

Prudentia
Tuhly.

Commodus
et modus
Zundw.

novitiam
veneris obsta
Duy. 70

obvencio

quondam inter omnes excellentissimus: ab hostium incur-
sione defenditur? **Vigilate** patres quando **vigilantia** pro-
dest: ne vos sero dormitasse peniteat. **Intueamini** ordi-
num aliorum professores, quam solliciti, quam zelose, quam constanti iu-
ra, privilegia, cenobia religionis sue defendat: non parcen-
tes expensis: neque laboribus, neque contributionibus: ut
ordines suos in vigore conservent. **Numquid** illis inferio-
res estis? **Numquid** mendicantibus pauperiores? **Si** nu-
merum cenobiorum ordinis considerare libeat, plures sumus:
si substantiam rerum temporalium ditiores: si vim et auctori-
tatem indubie prestantiores. **Quid** nobis deficit: (propter zelum
et constantiam) quod illis assit? **Cur** ergo **hesitamus**? **Cur**
inerti ocio languescimus? **Quare** pro defensione ordinis
nostri non **vigilamus**? **Nescitis** (o patres) quoniam **vigilanti-**
bus iura subveniunt? **Non** est bona patientia, qua dei ho-
nor negligitur: cultus illi debitus minuitur: integritas
ordinis sancti violatur. **Quid** dicam? **Doletis** iam **translata**
cenobia: et tamen non assumitis servare transferenda. **An-**
teponitis privata communibus: idcirco zelus vester parum
fructificat. **Unusquisque** nostrum ut video se tutum existimat si
ardente domus proximi, suus non illico paries incalescat.
Sed o fatuitas: sed o merito vituperanda stulticia. **Qui**
tot inuolutus periculis de securitate sua modo erigitur:
post paululum lapsus, se plangere cogit. **Nos** ergo patres,
si domus nostras ab incendio illesas servare cupimus: igni
cum aqua dum longe distat occurramus. **Nam** si flamma usque
ad vicina transire permittit: de remedio nimis tarde cogita-
tur. **Hinc** poeta dicit. **Principijs** obsta, sero medicina pa-
ratur: dum mala per longas convalere moras. **Pericula**
dissimulata ex tempore roborantur: et quod in principio cura fa-
cilem recipit: paulatim incurabile efficit vulnus. **Simul**
attendite, ne modo neglectus error in immensum successu
temporis crescat: quando nullus inveniatur, qui se pro ordine con-
stanter opponat. **Quod** si dixeritis **dimebrationis** auctori-
bus **litrem** semper fuisse oppositam, eosque nihilominus **prava-**
luisse: illud virgilianum respondeo: quoniam **tarde** venire:

folio 11)

bubulci. Post firmiter lra: lata nō facile reuocatur
sententia. Nam si pilatus qđ semel scripsit immutare, nō
voluit: quomodo summus pōtifer vicarius christi semel
decretū reuocabit? Facilius impeditur sententia: qđ reuo
cetur. Jus autē suū qui negligit: aduersario cōcedit. Un
gilandū est omnibus in causa que omnes tangit: qz qđ ab
vno eripitur: omnibus ablatū indicat. Quotienscūq; mo
nasteriū ab ordine nro rapitur: hereditas nra cōmunis
in parte dissipatur. Si qđ domū vel agrū tuū occupare
tentauerit: corā iudice mox illū accusas: inhibitionē mox
postulas: et donec vincas aduersarium a lite non cessas.
Cur ergo nos omnes nō facimus in causis ordinis publi
cis: qđ quilibet facit in priuatis? Nūquid impossibile erit
multis: qđ facit vnus? Nisi forsitan, vbi multitudo ibi sit
et cōfusio: vt qđ diuersis cōmittit: negligentius cōseruet.
Libenter em̄ amplectimur: qđ sibi proximus esse quilibet
iubetur. Sed dū cōtracto vndiq; corpe quasi ericinus
in nobis nra reuoluentes curā ordinis abijcimus: capri
tandē venatorū insidijs de remedio fuge sero cogitamus.
Nos iam igit patres reuerendi ea qua decet beniuolen
tia monco: qua possum attētionē requiro: ordinī vestro
prope labenti succurrite: et his dimēbrationibus quāto
cius obuiate. Nolite pecuniā necessitatibus tātis p̄pone
re: nolite denarios plus qđ ordinē amare. Turpis est di
uiciarū custodia: qua nō iunatur in necessitate respubli
ca. Quid p̄derit vobis auri insatiabilis cupido: si ordi
nis vestri tam sancti: tam venerandi: tam glorioſi p̄ua
leat desolatio? Si antecessores nostri nō maiori cura qđ
nos vigilassent p̄ ordine: dudū in multis cenobijs nomē
religionis nostre defecisset. Imitemur ergo eorū constan
tiam: quorū suscepimus hereditatem. Si deū diligimus
si honorem ordinis amamus: si cōseruare illum cupi
mus: de remedio in tempore cogitemus. Conferamus ad
cōseruationem ordinis pauca: ut mereamur multa reci
pere: expendamus partem: ut possimus totū cōseruan
re: offeramus vilia ut p̄ciosa valeam⁹ acquirere: dēmus

D iij

70.

Joan. 19.

Bona ordinis
dominica

auaritia

Exemplum superius
de vobis tractat

conferat

39.

7

5. terrena: ut celestia queamus possidere. Impedamus pe-
 cuniā: impendamus et orationem: quoniam illa homo
 hac deus placatur. Quicquid habemus ad ius sancti pa-
 tris nostri benedicti pertinet: cui pro conseruatione ordinis
 diuini aliquid impendimus: non nostra damus, sed sua illi
 reddimus. Enimvero non solum pro animabus nobis commissis
 illi sumus obnoxij: sed etiam pro substantia monasterij ad ra-
 tionem obligati. Nunquam autem incioz de censu ratio reddit:
 quam si pecunia in causis domini oportune exponatur. Si autem
 pecunijs in necessitate domini paratur: de infidelitate famu-
 li suspicio generatur. In exordio huius capituli titulum de
modo resistendi dimembrationibus prauorum prescripsimus:
 que ne intactum preterisse videamur breuiter explicemus. Et
 quamuis ad me non pertineat ista tractatio: tamen cum sim
 eiusdem ordinis vestri alumnus et amator capituli: non erit
 (ut reor) vobis onerosa auisatio discipuli. Vestrum est o-
 patres verum a falso discernere: mihi sufficiat quod sentio ex-
 planasse. Modus autem obuiandi his monachorum presump-
 tionibus facile discitur: si ab exemplo in praxim conuer-
 tatur. Videte ordines ceteros: et ex eorum diligentia quid
 vobis faciendum sit agnosceris. De suis procuratores in vr-
 be romana constituunt: qui malorum principijs viriliter ob-
 sistunt: et nihil contra ordinem suum conualescere permittunt.
 Et vos patres nisi simile feceritis: grauiora damna in po-
 sterum sentietis. Si ergo fieri potest: si placet, eligatur ali-
 quis ex ordine, vir zelosus, deuotus, doctus et expertus: qui
 non minus fauore quam zelo pugnet: qui publicis commodis sua
 non preferat: qui labores non fugiat: qui contra commisionem sibi
 faciendam nihil sua temeritate attemptet: qui procurator ordi-
 nis constitutus in vrbe pro eodem semper sollicite inuigilet.
 Credo si talis haberetur: multa pericula ordinis preueni-
 ret. Maxima enim prudentia est: si procurator in vrbe falsa
 et ficta denunciare coram papa potuerit: que pueri monas-
 chi pro dimembratione sua ut vera mentiuntur. Et hoc non
 magne difficultatis opus est. Omnes enim cause quas alle-
 gant: formidine et mendacio plene sunt. Vicarius autem

egrot

= luv. 10.

Explicatio

christi (qui magis importunitate q̄ favore translacone
monachoz cōcedit) cū allegacones eoz diligentia pecu
ratoris n̄ri repulsas p̄spererit : gaudebit se occasione in
uenisse negandi : q̄d inuitus cōcedit. Nam et ipse iudiciū
dñi sui ptimescat. Si ergo vigilaremus : defensozem ordi
nis nostri illum haberemus et aduocatum. Sola negli
gentia nostra arguitur : sola parcitas damnatur.

*Ne negligentia
debita*

**Cōtra eos qui bona monaste
rioz inutiliter cōsumūt. et ordini vel
in modico subuenire cōtemnūt.** **Cap. vi.**

Ed libet iam impetū. verbox in eos vertere :
q̄ ordini sancto. in tātis necessitatibus nec in
modico dignatur subuenire. Isti sūt abbates
mūdani : inuites : voluptatibz dediti : q̄ (vt ver
bis baptiste carmelite mantuani vtar). Neglecto superū
cultu : spretoq; tonātis imperio : baccho indulgent. vene
riq; ministrant. Sacra ferūt auro : numis altaria con
dunt : auro vina libant. auro laquearia fulgent. Scorta
tegūt gemmis : canibus cōiuiua ponunt : exuijs inopū
culti : ditescq; rapinis : successu elati. superos : acherontaq;
rident. Nullā eis de animarū salute cura est : amor dei
nullus : nulla reuerentia sanctorū : exercitatio nulla virtu
tum. Hi sunt abbates caplo v̄ro rebelles : q̄ statuta nei
gligūt. sanctiones spernūt : regulā cōtemnūt. Ex abiectis
magnificati sunt : sed honorantē se ordinem impie con
temperūt. Sanctus benedictus te o abba ingrati subli
mavit : diuitem te fecit : monachū suscepit : fratrū suoz
pastorem constituit. Quare ergo nō recognoscis munu
ficientiam legislatoris tui ? Quare vicem nō rependis be
nificijs eius ? Quid habes quod de regula eius nō acce
pisti ? Quis tibi cōmissum dotauit cenobiū ? Nōne de
uotto principū : et elemosyne fidelīū populoz ? Cur ergo
beneficijs tantis ingratus es ? Ecce nihil minus q̄ obser

38.
*Impertus abbas
obstantia
Baptista*

folio 5.

elemosyna

31. 38.
15.